

Handläggare
Mårten Lindskog
Telefon 08-508 36 226

Till
Äldrenämnden
Den 17 november 2020

Remiss avseende Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering

Svar på remiss från kommunstyrelsen Dnr KS 2020/671

Förvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Äldrenämnden beslutar om omedelbar justering.

Patric Rylander
Förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Digitalisering är ett av de mest prioriterade områdena för europeiska kommissionen åren 2019-2024 och i arbetsprogrammet för år 2020. Målet är att stå rustad för den digitala tidsåldern och nyttja digitaliseringen för grön omställning. Arbetet beskrivs i stadsledningskontorets förslag till påverkansplan som början på en långsiktig process. I syfte att underlätta Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering föreslås att kommunstyrelsen beslutar att fastslå stadens övergripande position i frågan och godkänna påverkansplanen.

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering bygger på följande grundstenar:

- Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering.
- Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet.

- Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen.
- Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag.
- Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning.

Äldreförvaltningen välkomnar utgångspunkterna för EU-policyarbetet och instämmer i behovet av intern samordning och extern samverkan för att staden ska medverka till att frågor om infrastruktur och standarder ges former som stödjer utveckling av verksamheten och nyttan för invånarna.

Bakgrund

Digitalisering är ett av de mest prioriterade områdena för europeiska kommissionen åren 2019-2024 och i arbetsprogrammet för år 2020. Målet är att stå rustad för den digitala tidsåldern och nyttja digitaliseringen för grön omställning. Inom ramen för kommissionens prioriterade område "Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern" kommer EU presentera ett antal lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder som kommer att påverka Stockholms stad verksamhet:

- Digitaliseringsstrategin
- Datastrategin
- Vitbok om Artificiell Intelligens
- Handlingsplan för digital utbildning
- Lagen om digitala tjänster
- Rapport om implementeringen av GDPR
- Revidering av Direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem, NIS-direktivet
- Revidering av EU-förordningen om e-legitimation, eIDAS

Stadens långsiktiga påverkansarbete inom detta område skulle underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms stads hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra dialog med för ett framgångsrikt och långsiktigt arbete med den digitala omställningen.

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och

hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, idrottsnämnden. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 20 november 2020.

Ärendet

I påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering beskrivs den översyn som pågår i staden av styrande dokument som rör digitalisering, IT och relaterad verksamhetsutveckling. Uppdraget är att ta fram ett nytt program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation, IT och digitalisering. Parallellt på EU-nivå lyfts digitalisering fram som ett av de mest prioriterade områdena i europeiska kommissionens prioriteringar för åren 2019-2024 och i arbetsprogrammet för år 2020.

När Europeiska kommissionens digitaliseringsstrategi lanserades den 19 februari 2020 tillsatte stadsledningskontoret en arbetsgrupp. I arbetsgruppen ingick avdelningen för IT och digitalisering, avdelningen för kvalitet och stadsutveckling/enheten för statistik och analys samt innovationskansliet med internationella enheten som samordnande funktion, med syfte bland annat att arbeta fram en påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering.

I påverkansplanen framgår följande:

- Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering.
- Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet.
- Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen.
- Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag.
- Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av äldreförvaltningen. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 11 november 2020. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 10 november 2020 och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 12 november 2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen välkomnar utgångspunkterna för EU-policyarbetet och instämmer i att det finns behov av intern samordning och extern samverkan för att staden ska medverka till att frågor om infrastruktur, standarder, lagstiftning och sekretess utformas på ett sätt som stödjer utveckling av verksamheten och nyttan för invånarna.

Påverkansplanen ger exempel på områden som nu är aktuella och direkt eller indirekt påverkar utvecklingen av äldreomsorgens organisering och arbetssätt. Som exempel kan nämnas datastrategin som verkar för att data som inte är personuppgifter ska flöda fritt inom EU och handlingsplanen för digital utbildning som adresserar kompetensförsörjning.

Äldreförvaltningen instämmer i att digitalisering innebär möjlighet till utvecklingsarbete och innovation till gagn för invånare och verksamheter genom förbättrad tillgänglighet, kvalitet, effektivitet och produktivitet.

Äldreförvaltningen delar ståndpunkten att resursåtgång, kostnad och tidsram för digital omställning är underskattad. Inom äldreomsorgen är verksamheten idag i huvudsak analog och datagenerering involverar manuell handpåläggning antingen för att strukturera befintlig data eller skapa data t.ex. genom att manuell handläggning. Exempel på manuell hantering av befintlig data är att data som skapas i tidsrapporteringsystem endast är tillgänglig i specifika mallar. Om analyser ska göras krävs en manuell hantering av informationen. En omställning mot att digitalisera och automatisera arbetsprocesser utgör första steget i utvecklingen och innebär i sig stora investeringar för att förändra arbetssätt och utveckla kompetensprofilen i organisationen, så som beskrivs i påverkansplanen.

Äldreförvaltningen vill också lyfta fram utmaningen att utveckla kompetensen hos invånarna som förväntas använda digitala tjänster.

I åldersgruppen 66-75 år använder 89% internet dagligen¹. Men i samma rapport visas att i åldersgruppen 76 år och äldre faller andelen kraftigt och nära 40% använder internet sällan eller aldrig. Strategier för att minska det digitala utanförskapet genom insatser från samhället, staden eller intresseorganisationer som till exempel Seniornet² bör därför lyftas fram i påverkansplanen.

Äldreförvaltningen instämmer i vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag. När verksamheten i en framtid innehåller en högre andel insatser och aktiviteter som bygger på digitala och automatiserade informationsflöden uppstår utmaningen att identifiera och särskilja data som har ett värde att dela enligt intentionerna i datastrategin. Även i detta vill äldreförvaltningen betona att huvuddelen av data genererad i verksamheten sannolikt kommer att vara kopplad till personer som efter behovsprövning blivit beviljade insatser och därmed har hög skyddsklass. Hur sådana data kan användas, även anonymiserat eller separerat från sitt sammanhang behöver utredas. Det är reglerat inte bara i dataskyddshänseende, offentlighets- och sekretesslag utan även i lagar som styr verksamheten, främst socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen. Om direktiv till förmån för öka datadelning står i strid med dessa lagar uppstår konflikter som blockerar införande och utveckling.

Äldreförvaltningen delar engagemanget för regional, nationell och internationell samverkan med myndigheter och intresseorganisationer. Påverkansplanen innehåller en god översikt över de samverkansorganisationer och nätverk där staden är delaktig med olika syften.

Inom lagstiftning behövs samverkan i syfte att lyfta vissa frågor till överordnade instanser. Äldreförvaltningen ställer sig bakom bedömningen av behovet av ett förtydligande om förbudet för myndigheter att använda sig av grunden intresseavvägning vid personuppgiftsbehandlings. Av uttalanden i olika rättskällor såsom rättsvetenskaplig litteratur och förarbeten, finns det goda skäl för myndigheter att använda intresseavvägning vid exempelvis personaladministration, men rättsläget är som följer av PM:et fortfarande oklart. Ytterst är det EU-domstolen som kan undanröja denna osäkerhet.

¹ Internetstiftelsen, Rapporten Digitalt utanförskap 2020, <https://svenskarnaochinternet.se/2020-11-02>

² <https://seniornet.se/>

Äldreförvaltningen instämmer i att det finns stora vinster i att kommuner och regioner tar fram gemensamma tjänster istället för att varje kommun utvecklar sina egna. Samarbete bör även säkra kunskap och resurser som möjliggör att känslig information hanteras på ett riktigt sätt mellan olika huvudmän.

Näringslivet lyfts fram som en nyckelaktör för utvecklingen och äldreförvaltningen vill betona behovet av att utveckla och sprida kunskaper om på vilket sätt denna samverkan kan ske för att uppnå bäst resultat i olika situationer. Äldreförvaltningen vill lyfta fram goda erfarenheter av samverkan med innovatörer, dialog med leverantör och behovet att utveckla förvaltningslösningar som säkrar kontinuerlig utveckling med lokala och internationella företag. Äldreförvaltningen befarar att även om visionär teknik finns vid handen så är leverantörerna av välfärdsteknik ännu inte mogna att leverera de lösningar som krävs för den digitala omställningen. Det är således en gemensam utvecklingsresa där tekniska möjligheter och verksamheters behov kommer att utvecklas i samspel. De samverkansområden som står i fokus i påverkansplanen, inom t.ex. infrastruktur och standarder utgör förutsättningar för snabbare mognad i leverantörsledet och höjd utvecklingstakt.

Bilagor

1. Påverkansplan EU-policy Digitalisering (KS2020 671)
2. Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering